

Dr. Safa Murat Tekin
Ondokuz Mayıs Üniversitesi
AFB Hukuk Fakültesi Ticaret Hukuku
Anabilim Dalı

**ULUSAL VE ULUSLARARASI TAŞIMACILIKTA
KARAYOLU TAŞIMA SENEDİ**

İÇİNDEKİLER

ÖNSÖZ	VII
KISALTMALAR.....	XVII
GİRİŞ.....	1
I. KONUNUN SUNUMU.....	1
II. KONUNUN KAPSAMI VE SINIRLANDIRILMASI	2
III. KONUNUN İNCELEME PLANI.....	5
IV. TERCİH EDİLEN TERMİNOLOJİ.....	6

BİRİNCİ BÖLÜM TAŞIMA SENEDİ

I. TAŞIMA SENEDİNİN DÜZENLENDİĞİ TEMEL KAYNAKLAR 11	
A. TÜRK TİCARET KANUNU	11
B. KARAYOLU İLE ULUSLARARASI YÜK TAŞIMA SÖZLEŞMESİNE İLİŞKİN KONVANSİYON	14
II. TANIMI.....	18
III. ŞEKLİ	20
A. YAZILI OLMASI VE İMZA İÇERMESİ.....	20
B. ELEKTRONİK TAŞIMA SENEDİ.....	27
1. TTK Açısından	27
2. CMR Açısından.....	31
C. BLOK ZİNCİRİ TEMELLİ TAŞIMA SENEDİ.....	35
1. Blok Zinciri.....	35
2. Akıllı Sözleşmeler.....	38
3. Blok Zinciri Sisteminin Taşımacılığa Etkisi	41
4. Günümüzde Blok Zinciri Sisteminin Taşımacılıkta Kullanımı	42

5. Taşıma Senedinin Blok Zinciri Sistemiyle Düzenlenmesi İhtimali.....	44
a. Blok Zinciri Dışı (Off-Chain) Akıllı Sözleşmeler Yoluyla..	44
b. Blok Zinciri İçi (On-Chain) Akıllı Sözleşmeler Yoluyla.....	46
IV. HUKUKİ NİTELİĞİ.....	48
A. GENEL İLKE: KIYMETLİ EVRAK OLMAMASI	48
B. İBRAZ YA DA TEŞHİS SENEDİ OLMAMASI	52
C. KIYMETLİ EVRAK OLARAK DÜZENLENEBİLMESİ	55
1. Genel Olarak	55
2. Kıymetli Evrak Niteliğindeki Taşıma Senedinin Türü ve Aynı Hükümü	59
3. Taşıma Senedinin Nama, Emre ve Hamile Düzenlenmesi	63
a. Nama Yazılı Taşıma Senedi.....	63
b. Emre Yazılı Taşıma Senedi.....	66
c. Hamile Yazılı Taşıma Senedi.....	71
V. BENZER BELGELERLE KARŞILAŞTIRILMASI.....	73
A. DİĞER TAŞIMA TÜRLERİNDE KULLANILAN BENZER SENETLERLE KARŞILAŞTIRILMASI.....	73
1. Konişmento	73
2. Demiryolu Taşıma Senedi	76
3. Hava Yük Senedi.....	80
B. KARAYOLU TAŞIMASINDA KULLANILAN BENZER BELGELERLE KARŞILAŞTIRILMASI	83
1. Refakat Belgeleri.....	83
2. Yük Senedi	86
3. Sevk İrsaliyesi ve Taşıma İrsaliyesi.....	89
4. Nakliyeci Makbuzu	92

İKİNCİ BÖLÜM
TAŞIMA SENEDİNİN DÜZENLENMESİ VE
İÇERİĞİ

I. TAŞIMA SENEDİ DÜZENLENMESİNİ GEREKTİREN SEBEPLER.....	93
A. TAŞIMA SÖZLEŞMESİ	93
1. Tanımı.....	93
2. Kurulması	95
3. Hukuki Niteliği	97
a. Genel Olarak	97
b. İş Görme Sözleşmeleriyle Bağlantısı	99
c. Üçüncü Kişi Yararına Sözleşme Olması.....	103
4. Tarafları	107
5. Taşıma Senedi ile İlişkisi.....	112
B. TAŞIMA İŞLERİ KOMİSYONCULUĞU SÖZLEŞMESİ.....	114
1. Genel Olarak.....	114
2. Taşıma Senedi ile İlişkisi.....	116
C. HATIR TAŞIMASINDA TAŞIMA SENEDİNİN DÜZENLENEBİLİRLİĞİ.....	119
II. DÜZENLENMESİ.....	121
III. İÇERİĞİ	125
A. CMR VE TTK AÇISINDAN ORTAK KAYITLAR	125
1. Düzenleme Yeri ve Tarihi.....	125
2. Gönderenin Adı, Soyadı veya Ticaret Ünvanı ve Adresi	127
3. Taşıyıcının Adı, Soyadı veya Ticaret Ünvanı ve Adresi.....	128
4. Yükün Teslim Alındığı/Alınacağı Yer ve Gün ile Teslim Edileceği Yer	130
5. Gönderilenin Adı, Soyadı veya Ticaret Ünvanı ile Adresi	133
6. Bildirim Adresi.....	134
7. Yükün Türünün İşaretleri ile Ambalajının Çeşidi.....	137

8. Taşınacak Paketlerin Sayısı, İşaretleri ve Numaraları.....	141
9. Yükün Net Olmayan Ağırlığı veya Başka Şekilde Beyan Edilen Miktarı.....	143
10. Taşımanın Yapılacağı Süre	145
11. Taşıma Ücreti, Giderler ve Üçüncü Kişi Ödeme Kaydı.....	146
12. Teslimde Ödeme Kaydı ve Ödenecek Tutar.....	149
13. Yükün Gümrük ve Resmî İşlemlerine İlişkin Talimatlar	151
14. Üstü Açık ya da Örtülmemiş Araç veya Güvertede Taşımaya İlişkin Sözleşme Kaydı	153
B. CMR'DE DÜZENLENİP TTK'DA DÜZENLENMEYEN KAYITLAR	154
1. Taşımanın CMR'ye Tâbi Olduğu Kaydı	154
2. Aktarma Yasağı Kaydı.....	156
3. Gönderenin Ödemeyi Kabul Ettiği Ödemeler Kaydı.....	158
4. Yük Değeri ve Yükün Teslimindeki Özel Menfaat Değeri Kaydı.....	159
5. Yükü Sigortalamaya İlişkin Talimat Kaydı.....	162
6. Taşıyıcıya Verilen Belgelerin Listesi Kaydı	163
C. DİĞER KAYITLAR	164
1. Genel Olarak	164
2. Taşıma Sözleşmesine İlişkin Kayıtlar	166
D. KAYITLARDAKİ EKSİKLİĞİN TAŞIMA SENEDİ NİTELİĞİNE ETKİSİ.....	169

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

TAŞIMA SENEDİNİN İSPAT GÜCÜ

I. GENEL OLARAK.....	175
II. USUL HUKUKUNA İLİŞKİN TEMEL KAVRAMLAR.....	176
A. İSPAT VE İSPATIN KONUSU	176

B. DELİL, DELİL GÖSTERME YÜKÜ VE DELİL BAŞLANGICI.....	177
C. İSPAT YÜKÜ	181
D. KARİNE	183
E. İLK GÖRÜNÜŞ İSPATI.....	188
F. ASIL İSPAT- KARŞI İSPAT- AKSİNİ İSPAT	191
III. TAŞIMA SENEDİNİN İSPAT GÜCÜ İÇİN GEREKLİ ÖN ŞARTLAR	192
A. GENEL OLARAK.....	192
B. İMZA BULUNMASI.....	193
1. Her İki Tarafın İmzasının Bulunması Gerekliliği.....	193
2. Tek Tarafın İmzası Bulunan ya da Hiç İmza Bulunmayan Belgenin İspat Gücü.....	194
C. GEREKLİ KAYITLARI İÇERMESİ.....	196
IV. İSPAT GÜCÜ	199
A. SÖZLEŞMENİN KURULMASINA, İÇERİĞİNE VE YÜKÜN TESELLÜMÜNE İLİŞKİN İSPAT GÜCÜ.....	199
1. İspat Gücü.....	199
a. CMR Açısından.....	199
b. TTK Açısından	203
c. Taşıma Senedinin İspat Gücünün Kanıt veya Karine Olmasının Farkı	205
2. Sözleşmenin Kurulmasına ve İçeriğine İlişkin Karinenin Aksinin İspatı	207
3. Yükün Tesellümüne İlişkin Karinenin Aksinin İspatı	210
B. YÜKÜN DIŞ GÖRÜNÜŞÜ İLE TAŞINAN PAKETLERİN SAYISI, İŞARETLERİ VE NUMARALARINA İLİŞKİN İSPAT GÜCÜ.....	216
1. Genel Olarak	216
2. İspat Gücü.....	217
3. Taşıyıcının Çekince Koyması	220
a. Genel Olarak	220

b. Taşıyıcının Yüğü Kontrol Etmesi	223
c. Çekincenin Gerekçesi.....	228
d. Gönderenin Çekinceyi Kabulü	233
e. Çekincenin Haklı Olması	236
C. YÜKÜN AĞIRLIĞI, MİKTARI VEYA İÇERİĞİNE İLİŞKİN İSPAT GÜCÜ	238
1. Genel Olarak.....	238
2. Taşıyıcının Yüğü Kontrol Etmesi	239
3. İspat Gücü.....	241
a. TTK Açısından	241
b. CMR Açısından.....	245
D. TAŞIMA ÜCRETİNİN HESAPLANMASINDA TAŞIMA SENEDİNİN İSPAT İŞLEVİ	247
E. TAŞIMA SENEDİ NÜSHALARI ARASINDAKİ FARKIN İSPAT GÜCÜNE ETKİSİ	250

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM TAŞIMA SENEDİYLE BAĞLANTILI SORUMLULUKLAR

I. TAŞIYICININ TAŞIMA SENEDİ İBRAZ EDİLMEYEN YERİNE GETİRDİĞİ TALİMAT NEDENİYLE SORUMLULUĞU	253
A. TALİMAT VERME HAKKI	253
1. Genel Olarak.....	253
2. Talimat Verme Hakkına Sahip Kişi.....	257
3. Sınırları	263
4. Kullanımı	265
a. Genel Olarak.....	265
b. Talimat Verme Hakkının Taşıma Senediyle Kullanımı....	266
(1) Taşıma Senedinin İbrazı.....	266

(2) Taşıma Senedinin İbrahiminin Hukuki Niteliği	269
B. TAŞIYICININ SORUMLULUĞU	272
1. Talimatın Yerine Getirilmemesi Nedeniyle Sorumluluk.....	272
2. Taşıma Senedi İbrahim Edilmeden Yerine Getirilen Talimat Nedeniyle Sorumluluk.....	274
3. Sorumluluktan Kurtuluş ve Sorumluluğun Sınırı.....	278
II. TAŞIMA SENEDİNDE CMR KAYDININ BULUNMAMASI NEDENİYLE TAŞIYICININ SORUMLULUĞU	281
III. GÖNDERENİN TAŞIMA SENEDİNDEKİ KAYITLAR NEDENİYLE SORUMLULUĞU	283
A. GENEL OLARAK.....	283
B. SORUMLULUK ŞARTLARI	287
C. SORUMLULUKTAN KURTULUŞ.....	293
D. SORUMLULUĞUN SINIRI.....	295
IV. GÖNDERİLENİN TAŞIMA SENEDİNDE ÖNGÖRÜLEN ÖDEMELERİ YAPMAMASI NEDENİYLE SORUMLULUĞU ...	298
A. GÖNDERİLENİN YÜKÜN TESLİMİNİ TALEP HAKKI.....	298
B. GÖNDERİLENİN SORUMLULUĞU	301
1. Gönderilenin Taşıma Senedinden Doğan Ödemeleri Yapma Yükümlülüğü.....	301
2. Gönderilenin Yapmakla Yükümlü Olduğu Ödemeler	303
3. Gönderilenin Ödemeyi Yapmaması Nedeniyle Sorumluluğu.....	305
V. MÜTEAKİP TAŞIMADA SONRAKİ TAŞIYICILARIN TAŞIMA SENEDİ NEDENİYLE SORUMLULUKLARI	307
A. MÜTEAKİP TAŞIMA	307
B. MÜTEAKİP TAŞIYICILARIN SORUMLULUĞU	311
SONUÇ	315
KAYNAKÇA.....	327